

คู่มือการปฏิบัติงาน

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติ
เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙
กรณีเกิดความเสียหายแก่สถานศึกษา

กลุ่มกฎหมายและคดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต ๒
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เรื่อง ขั้นตอนการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กรณีเกิดความเสียหายแก่สถานศึกษา

๑. วัตถุประสงค์

เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิด กรณีเกิดความเสียหายแก่สถานศึกษา ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด

๒. คำนิยาม

มาตรา ๔ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่นไม่ว่าจะเป็น การแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด เจ้าหน้าที่ตามนัยมาตรา ๔ เป็นผู้ได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ โดยที่พระราชบัญญัตินี้เน้นการทำงานแทนรัฐ ในลักษณะเจ้าหน้าที่ของภาครัฐทุกประเภท ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตามคำนิยามดังกล่าวจึงหมายถึงความถึงบุคลากร ทุกประเภทที่ทำงานให้กับรัฐ ไม่ว่าจะเป็นลูกจ้างหรือจะเป็นกรรมการ และไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะใด

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็น กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ หรือ พระราชกฤษฎีกา และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงาน ของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

ละเมิด ถือองค์ประกอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ ที่บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำ โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขา (ผู้ถูกกระทำ) เสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ผู้กระทำผิดจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมแก่บุคคลนั้น

“การกระทำโดยจงใจ” หมายถึง การกระทำโดยมีเจตนาหรือกระทำโดยตั้งใจ

“การกระทำโดยประมาท” หมายถึง กระทำโดยไม่รู้ว่าการกระทำของตนนั้นจะทำให้ผู้อื่นเสียหาย แต่ได้กระทำไปโดยขาดความระมัดระวังที่บุคคลในภาวะเช่นนั้นพึงมีตามวิสัยและพฤติการณ์

“ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง” หมายถึง การกระทำโดยมิได้เจตนา แต่เป็นการกระทำซึ่งบุคคล พึงคาดหมายได้ว่าอาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น และหากใช้ความระมัดระวังแม้เพียงเล็กน้อยก็อาจป้องกันมิให้ เกิดความเสียหายได้แต่กลับมิได้ใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นเลย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๑๐/๒๕๕๒)

“ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่” หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก หรือต่อหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติ และไม่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

๓. ขอบเขตของงาน

การดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิด ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ ดังนั้น หากมีความเสียหายเกิดขึ้น ตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ หลักการของกฎหมาย หรือที่เรียกว่าส่วนที่เป็นสารบัญญัติ เช่น ฐานความผิดการแบ่งส่วนความรับผิดและอายุความฟ้องคดี เป็นไปตามหลักกฎหมายพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปดังนี้

๑) เจ้าหน้าที่ที่รับผิดทางละเมิด เมื่อกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น

๒) หน่วยงานเรียกให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบชดเชยค่าเสียหาย โดยคำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำ และความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ โดยไม่ต้องให้ใช้เต็มจำนวนความเสียหายก็ได้ เช่น อาจคำนึงถึง เงินเดือน รายจ่าย ครอบครัว ความร้ายแรงของการกระทำละเมิดว่าจะชดเชยได้เต็มหรือไม่เต็ม จำนวนก็ได้ให้อยู่ ในดุลพินิจของหน่วยงานของรัฐนั้น นอกจากนี้หากความเสียหายเกิดจากความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ หรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม ก็ต้องหักส่วนดังกล่าวออกด้วย เช่น หน่วยงานของรัฐไม่บำรุงรักษาถนนให้อยู่ ในสภาพปลอดภัย กรณีเช่นนี้ ต้องหักส่วนที่หน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดชอบออกจากส่วนที่เจ้าหน้าที่จะต้องชดเชย ค่าเสียหาย

๓) กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดหลายคน มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ โดยเจ้าหน้าที่ แต่ละคนจะต้องรับผิดชอบเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น สำหรับขั้นตอนการปฏิบัติเมื่อเกิดความเสียหายหรือที่เรียกว่า ส่วนวิธีสบัญญัติจะต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ไม่ว่าการกระทำละเมิดจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๙

๔. ขั้นตอนการปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ ๑ การรายงานความเสียหาย

เมื่อเกิดความเสียหายแก่สถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องรายงานให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาทราบ ตัวอย่างความเสียหายที่เกิดขึ้น ได้แก่

๑. กรณีทุจริตในทางการเงิน เช่น ยักยอก ปลอมแปลงเอกสารสิทธิและเอกสารราชการ อันเป็นเอกสารทางการเงิน
๒. กรณีคนร้ายกระทำโจรกรรม หรือเข้าไปลักทรัพย์ในสถานที่ราชการ
๓. กรณียานพาหนะเกิดอุบัติเหตุเสียหาย
๔. กรณีอาคารสถานที่ราชการถูกเพลิงไหม้
๕. กรณีภัยธรรมชาติ เช่น วาตภัย อุทกภัย ฯลฯ

ขั้นตอนที่ ๒ การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด

เพื่อสอบสวนให้ได้ความว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่า เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือไม่ โดยในการแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ให้แต่งตั้งจากข้าราชการ แต่ถ้ามีเหตุผลความจำเป็น เช่น ไม่มีข้าราชการเพียงพอ ก็อาจแต่งตั้งลูกจ้างประจำร่วมเป็นคณะกรรมการฯ โดยคณะกรรมการฯ ให้มีจำนวนไม่เกิน ๕ คน

ขั้นตอนที่ ๓ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด

คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิดที่สถานศึกษาตั้งขึ้น มีหน้าที่สอบสวน โดยรวบรวมพยานเอกสาร พยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ พยานวัตถุ ตลอดจนตรวจสอบเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ เพื่อให้ทราบถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือไม่

เมื่อคณะกรรมการฯ สอบสวนพิจารณาเสร็จแล้ว ให้ทำบันทึกรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด เสนอผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยบันทึกรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด ต้องมีข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานสนับสนุนข้อเท็จจริง มีข้อกฎหมายที่ขัดแย้ง พร้อมทั้งต้องมีความเห็นของคณะกรรมการฯ ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือไม่

ขั้นตอนที่ ๔ บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษา

เมื่อผู้อำนวยการสถานศึกษาได้รับรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด พร้อมต้นฉบับสำนวนการสอบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิดแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

๑) หากพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา ลงความเห็นไว้ท้ายสำนวน ว่าไม่ควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงทางละเมิด แล้วรายงานผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามนัยหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๖๐๑/๑๘๖ ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๑

๒) หากพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาลงความเห็นไว้ท้ายสำนวน ว่าควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงทางละเมิด แล้วรายงานผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงทางละเมิด ตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ๘๘๗/๒๕๔๗ ลง วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗ เรื่องมอบอำนาจเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิด

ขั้นตอนที่ ๕ บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด พร้อมต้นฉบับสำนวนการสอบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิดแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

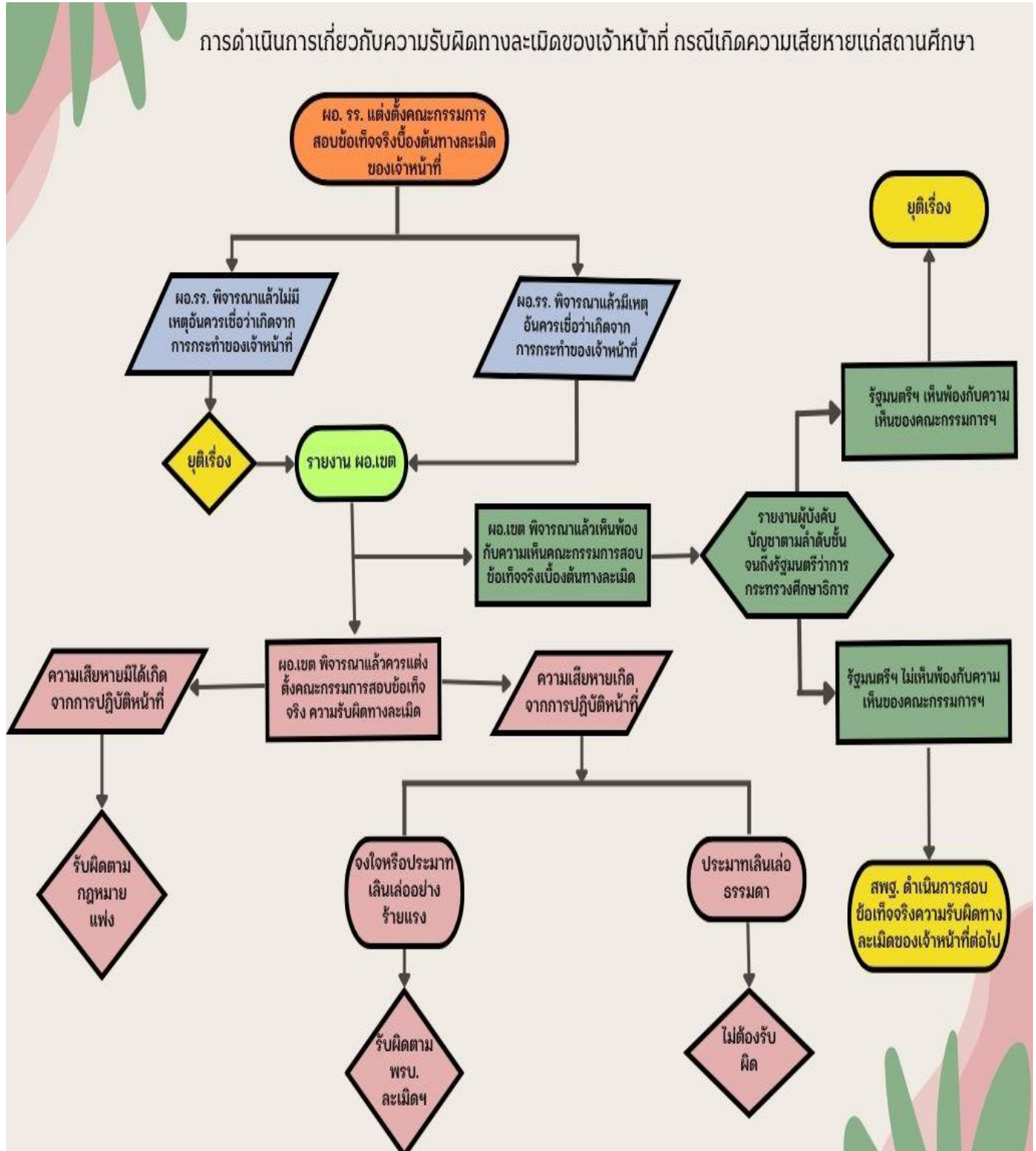
๑) หากพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลงความเห็นไว้ท้ายสำนวน ว่าไม่ควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงทางละเมิด แล้วรายงานเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามนัยหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๖๐๑/๑๘๖ ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๑

๒) หากพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงทางละเมิด ตามข้อ ๘ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบกับคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ๘๘๗/๒๕๔๗ ลง วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗ เรื่องมอบอำนาจเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิด

๕. กฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

- ๑) พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙
- ๒) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙
- ๓) คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ ๑๐๖๔/๒๕๖๕ เรื่องมอบอำนาจการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด สั้ ณ วันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕
- ๔) คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ ๘๘๗/๒๕๔๗ เรื่องมอบอำนาจเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิด สั้ ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗
- ๕) หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๖๐๑/๑๘๖ ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๑ เรื่อง ทาหรือแนวปฏิบัติตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Flow Chart) ขั้นตอนการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙
กรณีเกิดความเสียหายแก่สถานศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ที่	ขั้นตอนวิธีดำเนินงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๑	เมื่อเกิดความเสียหายแก่สถานศึกษา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รายงานเหตุต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา	โดยไม่ชักช้า	เจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
๒	สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น ทางละเมิด	โดยไม่ชักช้า	ผู้อำนวยการสถานศึกษา
๓	คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด ดำเนินการสอบสวน และทำความเข้าใจเสนอต่อ ผู้อำนวยการสถานศึกษาว่าความเสียหายเหตุอันควรเชื่อ ว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือไม่ อย่างไร	ภายใน ๔๕ วัน	คณะกรรมการสอบ ข้อเท็จจริงเบื้องต้น ทางละเมิด
๔	ผู้อำนวยการสถานศึกษาพิจารณาว่าความเสียหายว่ามี เหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือไม่ อย่างไร และรายงานผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา	ภายใน ๕ วัน	ผู้อำนวยการสถานศึกษา
๕	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาว่าความเสียหายที่ เกิดขึ้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเกิดจากการกระทำของ เจ้าหน้าที่หรือไม่ อย่างไร และรายงานสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ภายใน ๑๐ วัน	นายธีระพงศ์ แผงเมืองพุก นายชลธิชิตี โคมารัมย์

